

SEDMA KATEHEZA

KULTURA RADOSTI*KAD GA UGLEDAŠE, ZAPANJIŠE SE.*

(Lk 2,48)

Djevice i Majko Marijo, ti koja si, potaknuta Duhom Svetim,
 prihvatila Riječ života u dubini svoje ponizne vjere,
 kao što si se ti potpuno predala Vječnome,
 pomози nam reći naš »da« na žuran poziv, žurniji no ikad prije,
 da naviještamo Isusovu radosnu vijest.
 Ispunjena Kristovom prisutnošću, donijela si radost Ivanu Krstitelju,
 koji je na tvoje riječi zaigrao od radosti u krilu svoje majke.
 Prepuna radosti, pjevala si o čudesima Gospodnjim.
 Ostala si čvrsta pred križem s nepokolebljivom vjerom
 i primila radosnu utjehu uskrsnuća
 te okupila učenike u iščekivanju Duha
 da se rodi evangelizacijska Crkva.
 Izmoli nam sada novu gorljivost uskrslih
 da nosimo svima evanđelje života koje pobjeđuje smrt.
 Daj nam svetu odvažnost da tražimo nove putove
 kako bi dar neugasive ljepote dopro do svih.
 Djevice slušanja i kontemplacije,
 majko ljubavi, zaručnice vječnoga slavlja,
 moli za Crkvu, čija si najčišća slika,
 da se nikada ne zatvori u sebe
 i nikada ne posustane u svojoj velikoj ljubavi za uspostavom Kraljevstva.
 Zvijezdo nove evangelizacije,
 pomози nam da budemo svijetli svjedoci zajedništva,
 služenja, gorljive i velikodušne vjere,
 pravde i ljubavi prema siromašnima,
 da radost evanđelja dopre do nakraj zemlje
 i svojim svjetlom obasja i periferije svijeta.
 Marijo živog evanđelja, izvore radosti za malene, moli za nas.
 Amen. Aleluja!

(Papa Franjo, »Evangelii gaudium«, 24. studenog 2013.)

Radost se često shvaća kao okrunjenje vlastitih želja, planova, onoga što nam je najviše na srcu; kao da se već jasno spoznalo što usređuje čovjeka. Današnja kultura uz pomoć masovnih medija uspijeva usaditi u misao i u srce cijeloga ljudskog roda model radosti koji naizgled vrijedi za svako ljudsko biće, bilo koje zemlje, tradicije i naroda.

Ogledni primjer naših dana je mobitel, gotovo da ne postoji osoba koja ga nema. A onaj tko ga nema, sav je napet od želje da ga što prije nabavi. Drugim riječima, suptilno ali vrlo učinkovito, nameće se model čovjeka koji, ako želi biti radostan i potpuno uklopljen u društvene odnose s drugima, ne može biti bez te tehnološke naprave.

No, je li doista točno da čovjek dobro zna što ga to čini istinski sretnim? Je li moguće da se za postizanje sreće potrebno boriti i puno umoriti u težnji za životnim modelom kojega, na kraju, samo rijetki uspijevaju ostvariti? Ponovno evanđeoska slika odabrana za ove kateheze nudi svjetlo za utiranje puta prema istinskoj radosti. Prva emotivna reakcija Marije i Josipa koju evanđelist Luka donosi, u trenutku kad Isusa pronalaze kako sjedi u hramu i razgovara s učiteljima, jest zapanjenost a ne strah, ljutnja ili kakvi drugi negativni osjećaji koji bi također bili opravdani, jer su se prestrašili da će ga izgubiti. To dijete koje je Marija devet mjeseci nosila u utrobi i koje je Josip vodio u Egipat kako bi ga spasio od ruke kralja Heroda, sad se čini kao nešto što je njima neočekivano i iznenađujuće. Njihova posvemašnja zapanjenost u srca im donosi radost koju je teško opisati. Možda je se može usporediti s onom kada primimo dar koji uvelike nadilazi naša očekivanja i želje.

Prava je radost uvijek neočekivana, iznenađuje i širi srce prema beskrajnim obzorima. Ona pak radost koja je željena i tražena, kad je jednom postignuta, zatvara ljudsko srce unutar granica vlastitih želja i potiče na težnju za onim što još nije zadovoljeno. Uistinu je radostan onaj koji dopusti da ga obuzme neočekivana radost, a ne onaj tko postigne željenu radost.

Nije slučajnost da prva riječ pozdrava arkandela Gabriela Mariji prigodom naviještenja, dugo prevedena *Ave* ili *Zdravo*, ustvari znači: *Raduj se*. Mladoj, obećanoj nevjesti iz Nazareta, usmjerenoj na ostvarenje svojega sna o ljubavi s Josipom, naviješteno je nešto nezamislivo što radikalno mijenja njezine planove. Anđeo joj ipak odmah govori da je taj navještaj za nju razlog velike radosti. Vjerodostojna radost uvijek mijenja ljudske planove i stremi iznad uskih ljudskih težnji. To je jedan od ključnih razloga zbog kojih se na kršćansku poruku često gleda s velikom sumnjom, kao da je neprijatelj ljudske sreće. *»Takvo uvjerenje Crkve puno puta je odbacivano, kao nešto što se protivi čovjekovoj sreći. Benedikt XVI. vrlo je jasno sažeo to pitanje: 'nije li nam Crkva sa svim svojim zapovijedima zagorčala najljepšu stvar u životu? Ne postavlja li zabrane upravo tamo gdje nam radost, koju nam je namijenio Stvoritelj, pruža sreću koja nam daje određeni predokus nečega božanskog?' No on je odgovorio da premda je u kršćanstvu bilo pretjerivanja i devijantnih oblika asketizma, službeno učenje Crkve, vjerno Svetom pismu, nije odbacivalo 'eros kao takav, ali je navijestilo rat njegovu iskrivljenom i razornom obliku, budući da ga ta lažna divinizacija erosa lišava njegova dostojanstva i upravo ga dehumanizira'.« (AL 147).*

Bog nije nikako neprijatelj ljudske radosti. Naprotiv, on više negoli ljudsko stvorenje želi čovjeku darovati preobilje radosti koja prožima sve dimenzije njegove čovječnosti, uključujući i onu erotsku koju se često smatra devijacijom prave radosti. Stvaran neprijatelj seksualne ugone ni u kom slučaju nije Bog, evanđelje ili Crkva, kako se uglavnom misli, nego sâm čovjek koji, zbog slabosti uzrokovane istočnim grijehom, dehumanizira ono lijepo i čudesno što mu je Stvoritelj darovao.

Kako bi se usmjerio prema istinskoj radosti, čovjek treba također poći od vlastita tijela i njegova govora. Papa Franjo u pobudnici *Amoris laetitia* svima konkretno i proročki pokazuje: »*Odgoj na područjima emocija i nagona je potreban, a katkad on zahtijeva postavljanje granica. Pretjerivanje, nedostatak kontrole ili opsjednutost samo jednom vrstom užitka na kraju slabe i kvare užitak i nanose štetu obiteljskom životu. U stvarnosti se strasti mogu kanalizirati na prekrasan i zdrav način, a to znači sve ih više usmjeravati prema sebedarju i samoostvarenju, koji obogaćuju međuljudske odnose u srcu obitelji. To ne znači odricati se trenutaka intenzivnog užitka, nego ih povezati u jedan splet s drugim trenucima velikodušne predanosti, strpljive nade, neizbježnog umora, truda i borbe za postizanje ideala. Obiteljski život je sve to i on zaslužuje da se živi u cijelosti.*« (AL 148).

Stoga je primarna zadaća Crkve naviještati upravo *Evangelii gaudium* (*Radost evanđelja* naslov je prve apostolske pobudnice pape Franje), jer samo evanđelje otkriva istinsku radost i za nju odgaja čovjekovo srce. »*Bog voli kada se čovjek raduje: on nas je stvorio i 'sve [nam] bogato daje na uživanje' (1 Tim 6,17). Radujmo se što nam s velikom ljubavlju govori: 'Sine moj ... priušti sebi [...]. Ne uskraćuj sebi sadašnje sreće' (Sir 14,11.14). I bračni drugovi odgovaraju na Božju volju slijedeći taj biblijski poziv: 'U sretan dan uživaj sreću' (Prop 7,14).*« (AL 149).

Ako evanđelje otkriva čovjeku radost, obitelj je njezina iskonska kolijevka. Kao što svaki brak nastaje velikom željom mladih supružnika da u njemu pronađu puninu radosti, tako brak i propada uglavnom zato što ta želja nije zadovoljena. Paradoksalno, svi traže radost u braku, svi uvjerljivo obećavaju radost u braku, a mnogi se, ipak, lako nađu u brodolomu svoga bračnog saveza.

Zašto su sve češći bračni neuspjesi? Također, može li se reći da je jedan brak uspio samo zato što su supružnici ostali vjerni do kraja, premda nisu živjeli svoju bračnu vezu u radosti ljubavi? Drugim riječima, je li u braku dovoljna samo bračna vjernost kako bi se brak zaživio u punini, ili je ključna druga vjernost, dublja i radikalnija, koja daje okus i ukus njihovu bračnom životu? Zacijelo, u današnje vrijeme uvelike je porastao broj rastava i razvoda u odnosu na prethodna desetljeća, no ne znači da su brakovi u prošlosti bili uspješni zato što su trajali »dok ih smrt ne rastavi«. Možda je zbog naglašavanja duhovne i moralne sastavnice bračnog saveza izbljedila bitna sastavnica njegova ishodišta. »*U braku treba njegovati radost ljubavi. Kad traženje užitka postane opsesivno, to čovjeka drži u ropstvu i priječi ga da iskusi druga zadovoljstva. Radost, pak, povećava našu sposobnost uživanja i omogućuje nam uživati u raznim stvarima, čak i u onim životnim dobima u kojima se fizičko zadovoljstvo gasi. Zato je sveti Toma rekao da kad se kaže 'radost' misli se na širenje srca. Bračna radost, koja se može iskusiti i u boli, podrazumijeva prihvaćanje da je ženidba nužni spoj radosti i borbi, napetosti i odmora, trpljenja i oslobođenja, težnji i zadovoljstva, nelagoda i užitaka, ali uvijek na putu prijateljstva, koji potiče supružnike da se brinu jedno za drugo: 'pružajući si uzajamnu pomoć i služenje'.*« (AL 126).

Kako čuvati i hraniti radost ljubavi u dugom i često monotonom tijeku bračnog života? Je li dovoljan trud supružnika? Je li dovoljna njihova volja i njihov napor u oživljavanju radosti njihova ljubavnog odnosa? To su česte pogreške parova koje dovode do toga da njihov odnos degenerira u dramatičnim i katkad paradoksalnim okolnostima. To nije pitanje volje, nego *duhovnosti ljepote* koja omogućuje supružniku da prepozna i cijeni »*veliku vrijednost*' *druge osobe*. *Ljepota – ta 'velika vrijednost' drugoga, koja nije isto što i fizička ili psihička privlačnost – omogućuje nam cijeliti svetost osobe ne osjećajući pritom neodoljivu potrebu da je posjedujemo. U potrošačkom je društvu osjećaj ljepote osiromašen i tako se gasi radost. Sve što postoji, postoji zato da se kupi, posjeduje i troši, uključujući i ljude. Nježnost je, naprotiv, očitovanje te ljubavi koja nas oslobađa sebične želje za egoističnim posjedovanjem. Ona u nama budi ustreptalost pred drugom osobom i čini da joj prilazimo s golemim poštovanjem i određenim strahom da je ne povrijedimo ili joj oduzmemo slobodu. Ljubav prema drugoj osobi uključuje onu radost promatranja i poštivanje njezine unutarnje ljepote i svetosti, što postoji neovisno o mojim potrebama. To mi omogućuje tražiti njezino dobro i onda kad znam da ono ne može biti moje, ili kad druga osoba više nije fizički privlačna, kad je postala nametljiva i neugodna. Stoga, 'ljubav zbog koje je neka osoba draga drugoj ovisi o tome daje li ona ili on nešto besplatno'. Estetski doživljaj ljubavi izražen je u onom pogledu koji promatra drugoga kao svrhu u sebi samom, čak i ako je bolestan, star ili fizički neprivlačan. Pogled ispunjen poštivanjem i zahvalnošću ima golemu važnost i škrtariti s tim obično zadaje bol. Što sve samo ne čine supružnici i djeca da bi ih se primijetilo i uvažavalo! Mnoge rane i krize posljedica su toga što smo prestali gledati jedni druge. Upravo je to ono što se krije iza prigovora i pritužbi koje često čujemo u obitelji: 'Moj me suprug ni ne gleda; ponaša se kao da sam nevidljiva.' 'Molim te, pogledaj me kad ti govorim!' 'Moja me supruga više ni gleda; ona gleda samo našu djecu!' 'U mojoj kući nitko ne mari za mene; ni ne vide me, kao da ne postojim.' Ljubav otvara oči i omogućuje vidjeti, bez obzira na sve, koliko vrijedi ljudsko biće.« (AL 127-128).*

Radost nije sporedni element koji ovisi o uvjetima svake pojedine obitelji. Ona je glavni dio identiteta same obitelji. Kad nedostaje radosti, obitelj ulazi u krizu ili jedva preživljava. Potrebna je istinska i duboka duhovnost jer »*treba njegovati radost te kontemplativne ljubavi*. *Budući da smo stvoreni za ljubav, znamo da ne postoji veća radost od dijeljenja dobra: 'Podari i primi i okusi užitak' (Sir 14,16)*. *Najintenzivnije radosti u životu javljaju se kad smo u prilici usrećiti druge, u nekom predokusu neba. Možemo se sjetiti lijepo scene iz filma 'Babettina gozba', kad velikodušna kuharica dobiva zahvalan zagrljaj i pohvalu: 'Ah. Kako ćeš obradovati anđele!' Slatka je radost i velika utjeha razveseliti druge, vidjeti ih da uživaju. Ta radost, plod bratske ljubavi, nije radost ispraznosti onoga koji gleda samo na sebe, već radost onoga koji ljubi i veseli se dobru ljubljenoga, koji se daje drugome i tako donosi dobar plod.« (AL 129).*

Jedino tako postaje mogućim ono što ljudska logika smatra neostvarivim, točnije, »*radost se obnavlja u boli. Kao što je rekao sveti Augustin, 'koliko je veća bila pogibao u boju toliko je veće veselje u pobjedničkom slavlju'. Nakon što su zajedno patili i zajedno se borili, supružnici mogu iskusiti da se to isplatilo jer su postigli nešto dobro, nešto su zajedno naučili, ili mogu više cijiniti ono što imaju. Malo je ljudskih radosti koje su tako duboke i uzbuđljive kao ona koju iskuse dvije osobe koje se vole kad zajedno postignu nešto u što su složno ulagale velik trud i napor.*« (AL 130).

U obitelji

Razmislimo

1. Svi ulaze u brak zato što osjećaju veliku radost spram ljubljene osobe i zato što s njom žele ostvariti svoj životni san, odnosno sreću. Zašto se sve to, što se uzima zdravo za gotovo, ne ostvaruje uvijek?
2. Je li radost ljubavi u bračnom i obiteljskom životu ideal ili stvarnost? Koji je nerealan ideal i koji je realan ideal?

Živimo

1. Nije riječ o pronalaženju radosti, nego o odgoju za pravu radost. U kojem smislu treba odgajati za istinsku radost i kako to činiti?
2. Zašto bračna i obiteljska kriza može postati izvor velike radosti ljubavi?

U Crkvi

Razmislimo

1. Kako tvrdi papa Franjo, primarna zadaća Crkve je naviještati *radost evanđelja*, jer samo evanđelje otkriva i daje istinsku radost čovjekovu srcu. Taj navještaj nije uvijek očigledan. Zašto?
2. Danas je više negoli ikad potrebno pastoralno djelovanje Crkve natopljene radošću. Što to znači i kako se to može ostvariti u našim kršćanskim zajednicama?

Živimo

1. Danas se mnogi mladi plaše ulaska u brak. Kako Crkva može pridonijeti ponovnom otkrivanju radosti ljubavi posvećene sakramentom ženidbe?
2. Kako Crkva može pomoći obiteljima da žive i iskuse istinsku radost ljubavi?